

บทคัดย่อ

งานศึกษา เครือข่ายสุขภาพชายแดนและบริการสุขภาพพื้นฐาน: การส่งเสริมความมั่นคงทางสุขภาพในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด มีระยะเวลาดำเนินโครงการ 1 ปี เริ่มตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2560 ถึง 30 เมษายน 2561 ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาจากหน่วยบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-Based Collaborative Research) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (Thailand Research Fund) โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไก/กระบวนการ/กิจกรรมเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่และใช้งานวิจัยเพื่อหาแนวทางสนับสนุนและพัฒนางาน ให้เข้มแข็งขึ้นโดยยึดหลักการการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาสุขภาพของชุมชน

โครงการวิจัยเลือกการเฝ้าระวังและติดตามผู้ป่วยวัณโรคเป็นกรณีศึกษา โดยหาแนวทางสนับสนุนศูนย์สุขภาพชุมชน (health post) ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด เพื่อเป็นกลไก (health mechanism) ในการลดความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายโรค (health risk reduction) และส่งเสริมความมั่นคงทางสุขภาพ (health security) ของชุมชนโดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขต่างชาติและเครือข่ายองค์กรในพื้นที่เป็นกลไกสนับสนุน (health mechanism network)

โครงการได้ดำเนินการร่วมกับมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สอดพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขต่างชาติ ประสานการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อช่วยในการสื่อสารและส่งต่อข้อมูลระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขต่างชาติในพื้นที่และหน่วยงานสาธารณสุขผลการศึกษาพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขต่างชาติเป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์สุขภาพชุมชนในการเฝ้าระวังและติดตามผู้ป่วยวัณโรค

สุขภาพเป็นบริการสาธารณะและต้องมีการกำกับควบคุมมาตรฐาน ผู้ให้บริการจำต้องมีความเชี่ยวชาญและการลงทุนด้านเครื่องมือ เวชภัณฑ์ บุคลากรมีต้นทุนสูง รัฐจึงต้องเป็นผู้นำและเป็นผู้ประสานงานที่เข้มแข็งในการดำเนินงานสาธารณสุขชายแดน นอกจากนี้โครงการวิจัยยังมีข้อเสนอให้รับรองสถานภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขต่างชาติเพื่อความต่อเนื่องในการทำงานและการได้รับสิทธิประโยชน์เทียบเท่าอาสาสมัครสาธารณสุขชาวไทย รวมทั้งการทำงานของเครือข่ายที่ต้องยึดหลักการประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการในการประสานการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่าย

Abstract

This study on the border health network and basic health services to promote health security in Mae-Sot Special Economic Zone had the duration of one year starting from May 2017 to April 2018 and was funded by the Area-based Collaborative Research of the Thailand Research Fund with the objectives of studying the original mechanism and process as well as activities in the respective area and applying the research to find ways for supporting and improving the work based on participation of the community network in order to solve the community health problems.

The research project chose the case study of the surveillance and follow-up on patients with tuberculosis by seeking ways to enhance the community health post located in Tambon Mae Tao, Mae Sot district to be the health mechanism for health risk reduction and health security promotion on the community with the health mechanism comprising health volunteers and the local organization network.

The project worked with World Vision of Thailand and Mae Sot District Public Health Office to develop the potential of the foreign health volunteers in developing the application to assist in the communication and information transfer among the foreign public health volunteers in the area and the Public Health Agency. The study results showed the foreign public health volunteers were an important mechanism promoting the operation of the Community Health Center in the surveillance and follow-up on tuberculosis patients.

Health service is a kind of public service that needs standard control and monitoring in which the service providers need expertise and there needs to be a high cost of investment in terms of equipment, pharmaceuticals and personnel. Therefore, the state or government needs to play the role of a strong leader and coordinator in carrying out the work of the border health. The research project also suggested that the status of the foreign public health volunteers be certified to ensure continuity in the work and for them to be entitled to equal benefits to those of their Thai counterparts. Moreover, the network operation must be based on mutual benefits along with development of the management system for network collaboration.